

TELEGRAF- OCH TELEFON- ANLÄGGNINGAR

Telegraf.

Under åren 1875—76 byggdes uteder hela linjen Falun—Filipstad—Göteborg en telegrafledning (494 km lång) delvis med begagnande av K. Telegrafverkets landsvägsstolplinjer.

Numerera går denna liksom senare byggda telegraf-, telefon- och signalledningar på järnvägens egna telegrafstolpar utom å sträckan Domnarvet—Borlänge och Öxnered—Skräppekärr, där de äro upplagda på K. Telegrafverkets stolpar uteder järnvägen.

Nämnda första telegrafledning, som är ansluten till varje station, har benämnts "stationslinjen".

Behovet av direkt ledning mellan huvudstationerna gjorde sig snart gällande, och utfördes sådan ledning år 1882 å sträckan Åmål—Göteborg. "Direkta linjen" fullbordades å sträckorna Filipstad—Åmål och Falun—Borlänge år 1897 och å sträckan Borlänge—Filipstad år 1898.

I direkta ledningen voro stationerna Falun, Borlänge, Ludvika, Filipstad, Kil, Åmål, Mellerud, Öxnered och Göteborg intagna. Genom år 1898 å samtliga övriga stationer insatta 3-lägesväxlar sattes även dessa stationer i tillfälle att vid behov begagna den direkta ledningen.

På senare åren har utbyte av 3-lägesväxlarna mot s. k. omkastningsrelän påbörjats, varigenom stationerna ifråga satts i tillfälle att höra signaler å stationsledningen, även då de med sin apparatuppsats ingått på direkta ledningen.

År 1916 utfördes ytterligare en telegrafledning Åmål—Göteborg (164 km) med fullständiga apparatuppsatser i Åmål, Mellerud, Öxnered och Göteborg.

Utom ovannämnda ledningar har järnvägen till sitt förfogande en år 1921 uppsatt 4 km lång telegrafledning Lärje—Olskroken—Göteborg (överinspektorsexpeditionen), avsedd att utgöra början till en särskild telegrafledning för tåganmålningar.

Ledningarnas utförande skiljer sig icke i något väsentligt från det av K. Telegrafverket använda. Dock voro stolparstånden ursprungligen 300 fot eller c:a 50 % större än vanligen använda avståndet — 60 m —, till vilket övergång i allmänhet skett. Stolparna äro av trä, i regel 8 m långa och till stor del impregnerade. De båda äldre telegrafledningarna äro utförda med galvaniserad järntråd n:r 8 (4,31 mm diam.), de senare

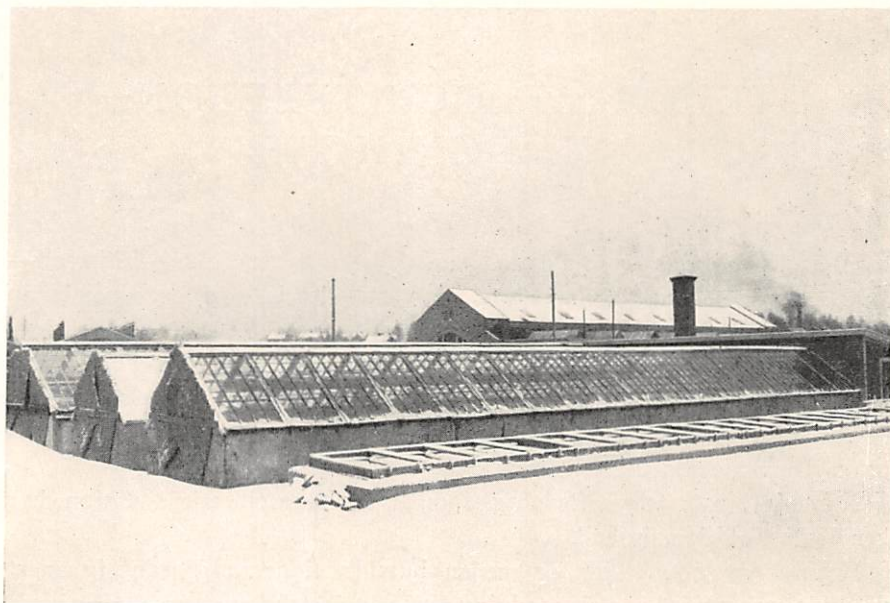

Fig. 55. Växthuset i Åmål.

med dylik tråd av 4 mm diam. Utefter en del större bangårdar samt för avgreningar till stationshusen användes 1,5 mm bronstråd.

Telegrafapparaterna äro av den vanliga Morse-typen. Under de första åren användes dock några få s. k. visare-telegrafapparater å kortare sträckor såsom t. ex. Upphärad—Nygård.

För strömalstring användes ursprungligen våtelement — Krügers modifikation av Meidingers element. Numera användas så gott som överallt torrelement.

Telegrafnätets utveckling framgår av följande uppgifter för år

	1880	1901	1922
Telegrafledningarnas sammanlagda längd km ..	494	988	1.206,2
Antal Morse-skrivapparater i bruk	52	72	88
Antal telegrafstationer	42	52	56

Telefon.

Telefonen infördes i vårt land av lokala föreningar eller bolag. Sedan dessa utfört ett värdefullt pionjärbete, övertog staten ledningsnäten och satte desamma i förbindelse med det av staten utförda långlinjenätet, varigenom ett hela landet omfattande rikstelefonnät uppstod. I den mån som näten utvidgades, växte telefonförbindelsernas betydelse även för

Fig. 56. Växthuset i Ämål, interiör.

järnvägen, och anslutning till rikstelefonen finnes numera från expeditioner och stationer med inalles 175 apparater, därav 27 automatapparater. Så länge anslutning endast kunde erhållas till lokalt nät, var man emellertid ganska återhållsam beträffande införandet av telefonapparater, vilket bl. a. framgår därav, att man 1891 icke ansåg sig böra abonnera på telefon i Trollhättan, emedan telefon fanns att tillgå på järnvägs-hotellet.

Såväl för meddelanden mellan befälet å olika expeditioner, byråer och stationer som för trafikanternas bekvämlighet har telefonen fått en betydelse, som man kanske i allmänhet förbiser.

Av icke mindre betydelse för tjänstens utövande har den s. k. *ban-telefonen* blivit. Innan denna blev införd, måste alla order till banvakterna om extra tåg m. m. framföras med banpost (budskickning), som drog avsevärd kostnad och tid.

Den första s. k. stations-banvaktstelefonlinjen uppsattes under åren 1900—01 å sträckorna Falun—Daglösen med 46 apparater och Filipstad—Mellerud (Pålböns vaktstuga) med 55 apparater förutom anknytningsväxlar å stationerna. Apparaterna voro i denna ledning seriekopplade, vilket hade till följd, att samtal otydligt uppfattades, så snart de skulle passera genom en eller flera apparater.

Denna olägenhet avhjälptes åren 1902—03 genom införandet av ett

Fig. 57. Växthuset i Åmål, interiör.

nytt system med dubbelledning och från denna gående avgreningar till apparaterna. Samtalen gå vid sådan anordning förbi de apparater, som ej användas, och kunna tydligt uppfattas. Den nya ledningen omfattade hela linjen. År 1922 utgjorde bantelefonen 508 km dubbelledning med 302 apparater och 35 anknätningsväxlar.

Utom bantelefonen har järnvägen en del andra lokala nät med sammanlagt 118 telefonapparater och 12 växlar.

Sedan bantelefonen införts, har det blivit möjligt att vid tågmissöden å linjen lätt komma i förbindelse med närmaste banvakt resp. station genom portativa s. k. tågtelefonapparater, av vilka 30 st. äro anskaffade.

PLANTERINGAR

Man talar ofta om "kulturbanor" och menar därmed sådana järnvägar, som — utan att tillsvidare kunna bära sig — förbereda en avlägsen trakts uppodling eller utnyttjandet av där befintliga naturtillgångar. Det kanske vore riktigare att anse varje bana som kulturbana — i alla händelser är den en kulturbärare. Den vid järnvägarna genomförda organisationen, de väl underhållna, ofta prydliga byggnaderna, den systematiskt ordnade

Fig. 58. Plantering vid Åmåls station.

renhållningen m. m. verkar uppräckande på dem, som levat mer eller mindre isolerade.

Icke minst torde planteringarna kring stationerna hava en uppgift att fylla genom att giva lantbefolkningen impulser till höjandet av trevnaden kring stugor och gårdar.

Den intresserade skall finna, att planteringarna vid de olika stationerna i allmänhet äro välskötta men av ganska olika omfång. För att planteringarna ej skola bli allt för dyrbara, kräves det, att stationsföreståndarna ägna saken sitt intresse. Då detta intresse av naturliga skäl utfaller väsentligen olika, blir förhållandet detsamma även med planteringarna. Man har därför också gått så tillväga, att de stationsföreståndare, som visa större intresse och hava bättre förmåga att sköta planteringar, få mera jord och planter än övriga.

Före 1910 hade järnvägen några drivbänkar i Filipstad, där ettåriga blomplanter uppdrogos och utsändes. En hel del planter måste dock köpas. Nämda år utvidgades emellertid verksamheten, och 1911 påbörjades byggandet av växthus och drivbänkar samt anläggning av plantskola i Åmål. Växthuset omfatta numera tre "skepp" (fig. 55—57). I anläggningen uppdragas alla erforderliga växter, frukt- och prydnads-

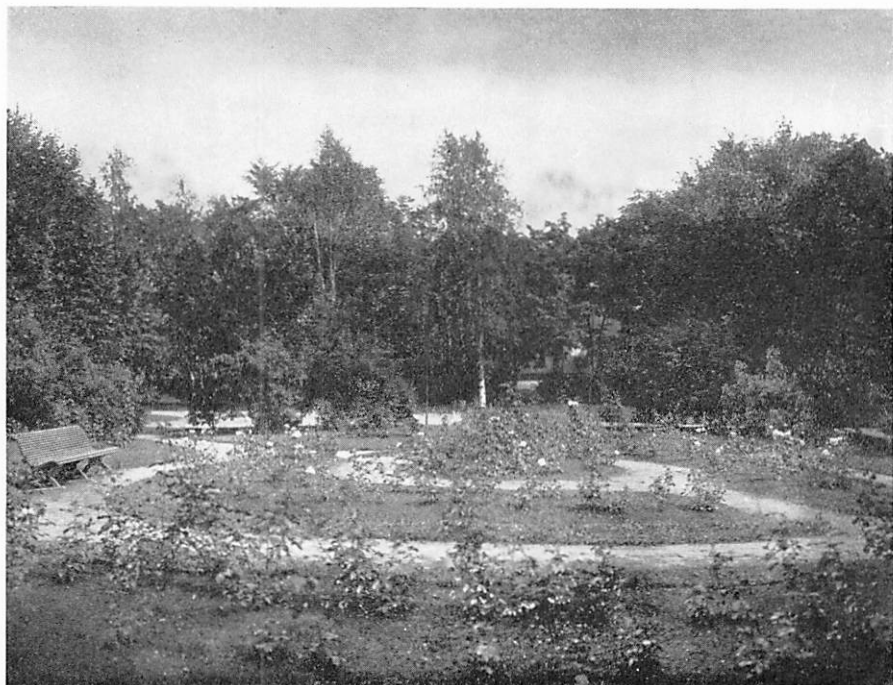

Fig. 59. Plantering vid Ämåls station.

träd samt buskväxter och utplanteras på våren vid stationer och boställshus. Banvakterna tilldelas även plantor, om de själva ombesörja planteringen.

Vid stationerna skötas planteringarna av stationspersonalen beträffande underhåll och rengöring. Plantering och trädbeskränning verkställes däremot av trädgårdsmästaren och hans medhjälpare. Vid större stationer göres under sommaren ombyte av blommor.

Befolkningens intresse för planteringarna tar sig uttryck i såväl muntliga som skriftliga förfrågningar om namn å olika blommor samt om lämplig leverantör.

Såsom ovan framhållits, äro stationsplanteringarna i hög grad beroende av det intresse, som från stationsbefälets sida ägnas desamma. Den säkerligen kraftigaste insatsen härvidlag har gjorts av f. stationsinspektoren ADOLF VIRGIN, som i Ämål och Grängesberg åstadkom verkliga mönsteranläggningar.